

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДІВ ЗАСВОЄННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ»**В.Д. Воробій**

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», м. Івано-Франківськ, Україна

Ключові слова:*практичні навички, навчання, студенти, акушерство та гінекологія.**Буковинський медичний вісник. Т.22, № 4 (88). С. 159-162.***DOI:***10.24061/2413-0737.XXII.4.88.2018.101***E-mail:** *v.vorobiy@ukr.net***Мета роботи** — удосконалити засвоєння практичної навички «Взяття мазків на флору та цитологічне дослідження».**Матеріал і методи.** Впровадження в навчальний процес удосконалених методів поліпшення оволодіння практичними навичками предмета «Акушерство та гінекологія» для студентів медичного факультету.**Результати.** Практична навичка «Взяття мазків на флору та цитологічне дослідження» сьогодні широко застосовується, оволодіння нею є необхідним у діяльності лікарів різних спеціальностей. Однак на сучасному етапі вона потребує більш широкого удосконалення та інтерпретації, особливо частина цитологічного скринінгу. Важливим та необхідним є оволодіння методикою рідинної цитології. Дану навичку студенти можуть опрацювати не тільки під час проведення практичних занять, але і самостійно під керівництвом викладача в позааудиторний час у практично-орієнтованому навчальному центрі. Для цього розроблений алгоритм її виконання, наявний демонстраційний матеріал, відеоматеріали, ситуаційні задачі з даної методики, що дозволяє розвинути клінічне мислення, а не тільки оволодіти технікою взяття матеріалу на дослідження. Пропонується надати інтерпретацію результатам цитологічного скринінгу за різними сучасними системами класифікацій.
Висновок. Удосконалення системи оволодіння практичною навичкою «Взяття мазків на флору та цитологічне дослідження», а саме, цитологічного скринінгу, покращення алгоритму проведення техніки веде до підвищення кваліфікації медичного фахівця будь-якої спеціальності та готовності застосувати її на практиці.**Ключевые слова:***практические навыки, обучение, студенты, акушерство и гинекология.**Буковинский медицинский вестник. Т.22, № 4 (88). С. 159-162.***ВНЕДРЕНИЕ МЕТОДОВ УСВОЕНИЯ ПРАКТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ ДИСЦИПЛИНЫ «АКУШЕРСТВО И ГИНЕКОЛОГИЯ»****В.Д. Воробий****Цель работы** — усовершенствовать усвоения практического навыка «Взятие мазков на флору и цитологическое исследование».**Материал и методы.** Внедрение в учебный процесс усовершенствованных методов улучшения овладением практическими навыками предмета «Акушерство и гинекология» для студентов медицинского факультета.**Результаты.** Практический навык «Взятие мазков на флору и цитологическое исследование» сегодня широко применяется, овладение ним необходимо в деятельности врачей различных специальностей. Однако, на современном этапе он требует более широкого усовершенствования и интерпретации, особенно часть цитологического скрининга. Важным и необходимым является овладение методикой жидкостной цитологии. Данный навык студенты могут проработать не только во время проведения практических занятий, но и самостоятельно под руководством преподавателя во внеаудиторное время в практически-ориентированном учебном центре. Для этого разработан алгоритм ее исполнения, имеется демонстрационный материал, видеоматериалы,

Проблеми вищої медичної освіти

ситуаційні задачі по даній методикі, що дозволяє розвинути клінічне мислення, а не тільки оволодіти технікою взяття матеріала на дослідження. Пропонується надати інтерпретацію результатам цитологічного скринінгу згідно різних сучасних систем класифікацій.

Висновок. *Вдосконалення системи оволодіння навичкою «Взяття мазків на флору і цитологічне дослідження», а саме, цитологічного скринінгу, удосконалення алгоритму проведення техніки веде до підвищення кваліфікації медичного спеціаліста будь-якої спеціальності і готовності застосувати її на практиці.*

Keywords: *practical skills, training, students, obstetrics and gynecology.*

Bukovinian Medical Herald. V.22, № 4 (88). P. 159-162.

IMPLEMENTATION OF METHODS OF PRACTICAL SKILLS MASTERING IN TEACHING DISCIPLINE «OBSTETRICS AND GYNECOLOGY»

V.D. Vorobii

Objective: *to improve the practical skill mastering of “Taking smears on vaginal flora and cytological research”.*

Material and methods. *Introduction to the educational process of improved methods for enhancement of practical skills mastering in studying the subject “Obstetrics and Gynecology” by students of the medical faculty.*

Results. *Practical skill “Taking smears on vaginal flora and cytological research” is widely used today, as far as it is necessary for the practice of doctors of various specialties. However, at the present stage it requires more extensive improvement and interpretation, especially the part of the cytological screening. It is important and necessary to master the methodology of liquid-based cytology. Students may master this skill not only during the practical classes, but also independently under the guidance of the teacher in the practice-oriented training center after-hours. For this purpose, the algorithm for its implementation has been developed, where the demonstration material, video materials, and situational tasks based on this technique allow developing clinical thinking, and not just to master the technique of taking material for research. It is proposed to interpret the results of cytological screening according to various modern classification systems.*

Conclusion. *Improvement of the system of mastering the skill “Taking smears on vaginal flora and cytological research”, namely, cytological screening, and algorithm enhancement of carrying out the technique lead to the qualification improvement of the doctor of any specialty and readiness to apply it in practice.*

Вступ. Сьогодні стрімкий розвиток медичної науки та практики вимагає удосконалення підготовки спеціалістів із підвищенням їх кваліфікації та застосуванням нових сучасних методик діагностики та методів лікування. Обов'язки лікарів загальної практики, сімейного лікаря, терапевта на первинній ланці медичної допомоги населенню змінюються. У тому числі це означає і надання більш широкого спектра медичних послуг, які раніше виконували вузькі спеціалісти [1]. На первинній ланці допомоги жіночому населенню в обов'язки фахівця загальної практики та сімейної медицини, а не тільки лікаря акушера-гінеколога, входить і гінекологічний огляд жінки. Він включає не тільки збирання скарг, анамнезу, стандарт-

ного загального огляду, але і гінекологічний огляд із застосуванням стандартних уніфікованих методик. До них відносять огляд зовнішніх статевих органів, огляд у дзеркалах, взяття мазків на флору, цитологічне обстеження, огляд молочних залоз. Слід відзначити, що такі профілактичні огляди обов'язкові для всього жіночого населення і мають проводитись один раз на півроку. Крім того, у разі настання вагітності при її неускладненому перебігу та низькому перинатальному ризику ведення такої жінки до певного терміну гестації також може здійснюватись лікарем загальної практики та сімейної медицини, який так само має бути готовим до проведення гінекологічного огляду. Крім того, результати аналізів на флору та цитоло-

Problems of higher medical education

гічне дослідження є обов'язковими при проведенні обстежень різних видів акушерських та гінекологічних патологій, що регламентовано наказами №№ 236 та 417 МОЗ України [2, 3].

Таким чином, навичка «Взяття мазків на флору та цитологічне дослідження» сьогодні широко застосовується, оволодіння ним є необхідним у діяльності лікарів різних спеціальностей. Однак на сучасному етапі він потребує більш широкого удосконалення та інтерпретації, особливо частина цитологічного скринінгу. Тому виконання практичної навички має бути адаптовано до сучасних вимог [4, 5].

Мета роботи. Удосконалити засвоєння практичної навички «Взяття мазків на флору та цитологічне дослідження».

Матеріал і методи. Впровадження в навчальний процес удосконалених методів поліпшення оволодіння практичними навичками предмета «Акушерство та гінекологія» для студентів медичного факультету.

Результати дослідження та їх обговорення. У програмі вивчення дисципліни «Акушерство та гінекологія» для студентів медичного факультету значна увага надається методам дослідження в акушерсько-гінекологічній практиці. На 4-му курсі під час проходження модуля 1 «Захворювання жіночої репродуктивної системи. Планування сім'ї» відведено дві години практичних занять тематиці «Методи обстеження в гінекології. Симптоматика в гінекології». Студенти 6-го курсу медичного факультету продовжують засвоювати дану тему «Клінічні та фізіологічні зміни в жіночих статевих органах в різні вікові періоди. Нейроендокринна регуляція функції статевої системи. Методи обстеження гінекологічних хворих», на яку відведено п'ять годин практичних занять на модулі 3 «Акушерство та гінекологія». У програмі вищевказаних модулів у переліку обов'язкових практичних навичок є взяття мазків на флору та цитологічне дослідження. Дана практична навичка також є обов'язковою для виконання під час підсумкового модульного контролю з виробничої практики для студентів 4-го та 5-го курсів медичного факультету (змістовий модуль 4 «Основні обов'язки та професійні дії лікаря гінекологічного стаціонару» та «Основні обов'язки та професійні дії лікаря жіночої консультації» відповідно), а кількість проведених таких досліджень студенти мають фіксувати у щоденнику практики.

Основний час проведення практичних занять при вивченні будь-якої клінічної дисципліни має проходити біля ліжка хворої. Однак отримати згоду на проведення гінекологічного огляду та виконання практичної навички у пацієнтки сьогодні стає все важче. Тому симуляційне навчання має, безперечно, вагомий позитивні риси. Навичку із взяття мазків на флору та цитологічне дослідження студенти можуть опрацювати не тільки під час проведення практичних занять, але і самостійно під керівництвом викладача в позааудиторний час у практично-орієнтованому навчальному центрі, який

розташований на базі кафедри. Безперечно, методика виконання та якість взяття матеріалу є необхідним та першочерговим навиком лікаря. Тому викладач значну увагу приділяє правильності проведення техніки виконання практичної навички, що дозволяє наблизити її максимально до практики, а також акцентує увагу і на її клінічній значимості та важливості. Етапи оволодіння даною практичною навичкою є стандартними: ознайомлення та запам'ятовування алгоритму виконання дій, розуміння способів виконання, оволодіння окремими діями та їх багаторазове повторення, яке призводить до автоматизації послідовності дій, удосконалення та закріплення навички. Для підготовки оволодіння нею розроблений алгоритм виконання, який представлений у практично-орієнтованому навчальному центрі у вигляді схеми, малюнків. Також наявний демонстраційний матеріал, відеоматеріали, підготовлені працівниками кафедри. Оволодіння технікою виконання проводиться на гінекологічному тренажері. Широко представлені моделі шийки матки як нормальної структури, так і з різними видами фонових, передракових та злоякісних процесів. Поряд із гінекологічним фантомом розташовані допоміжні інструменти, які необхідні для виконання навички: бікси з набором різних видів гінекологічних дзеркал, різні щіточки та інструменти для взяття матеріалу, скельця та інші допоміжні матеріали.

Взяття матеріалу на флору (на бактеріоскопічне дослідження виділень із піхви, уретри та цервікального каналу) є стандартним методом обстеження гінекологічної хворої. Техніка виконання та інтерпретація результату є незмінною багато років, добре описана в підручних матеріалах та, переважно, не викликає труднощів у студентів. Однак на сьогоднішній день цитологічний скринінг представляє собою не тільки традиційний підхід до його виконання, який полягає у взятті матеріалу з шийки матки, а саме епітеліальних клітин з її поверхні та з цервікального каналу за допомогою спеціальних інструментів та нанесення його на скельця. Важливим та необхідним є оволодіння методикою рідинної цитології, яка стає популярною, діагностично вагомою і має більш високу специфічність та чутливість. Не всі студенти, так і не всі лікарі акушери-гінекологи добре усвідомлюють значення такого новітнього методу та не володіють ним. Тому, на кафедрі акушерства та гінекології було запроваджено доповнення традиційного підходу до виконання цитологічного скринінгу оволодінням методикою забору матеріалу для рідинної цитології.

Також у практичному центрі наявні результати бактеріоскопічного дослідження виділень із піхви та цитологічних аналізів, які студенти мають оцінити. Для інтерпретації мазка на флору необхідно вказати не тільки ступінь чистоти піхви, але і пояснити цей результат та встановити діагноз. Оцінка цитологічного скринінгу є більш ретельною. Пропонується надати інтерпретацію результатам за такими системами кла-

Проблеми вищої медичної освіти

сифікацій мазків із цервікального каналу та поверхні шийки матки як оцінка за Папаніколау, Американського товариства цитології та системою Bethesda, яка сьогодні стає найбільш розповсюдженою у світі. Кращому засвоєнню навички сприяють і розроблені працівниками кафедри ситуаційні задачі з даної методики, що дозволяє розвинути клінічне мислення, а не тільки оволодіти технікою виконання. Все це сприяє навчанню за сучасними підходами. У студентів, які активно відвідували практично-орієнтований навчальний центр та проходили там опрацювання навичок під керівництвом викладача, не виникало проблем з їх демонстрацією під час модульного контролю та державного іспиту.

Висновок. Розроблена методика засвоєння практичної навички «Взяття мазків на флору та цитологічне дослідження» є ефективною. Вдосконалення системи оволодіння даною практичною навичкою, а саме, частини цитологічного скринінгу, покращення алгоритму проведення техніки веде до підвищення кваліфікації медичного фахівця будь-якої спеціальності та готовності застосувати її на практиці.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому передбачається удосконалення та адаптація інших практичних навичок з акушерства та гінекології згідно із сучасними вимогами та потребами, що сприятиме підвищенню ефективності їх засвоєння.

Список літератури

1. Волосовець ОП, П'ятницький ЮС, Вітенко ІС, Мельник ІВ, Стецюк РА. Удосконалення засвоєння практичних навичок і методик студентами та лікарями-інтернами — важлива складова кадрової перебудови первинної ланки медичної допомоги населенню України. Медична освіта. 2012; 3:5–6.
2. Наказ МОЗ України від 02.04.2014 р. № 236 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при дисплазії та раку шийки матки». [Інтернет]. [Цитовано 20.08.2018 р.]. Доступно: http://old.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20140402_0236.html.
3. Наказ МОЗ України від 15.07.2011 р. № 417 «Про організацію амбулаторної акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні». [Інтернет]. [Цитовано 20.08.2018 р.]. Доступно:

Відомості про автора:

Воробій Володимир Дмитрович — доктор медичних наук, професор кафедри акушерства та гінекології імені І. Д. Ланового ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», м. Івано-Франківськ, Україна.

Сведения об авторе:

Воробий Владимир Дмитриевич — доктор медицинских наук, профессор кафедры акушерства и гинекологии имени И. Д. Ланового ГВУЗ «Ивано-Франковский национальный медицинский университет», г. Ивано-Франковск, Украина.

Information about the author:

Vorobii Volodymyr Dmytrovych — Doctor of Science, Professor of the Department of Obstetrics and Gynecology named after I. D. Lanovyi, SHEE “Ivano-Frankivsk National Medical University”, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

4. http://old.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110715_417.html.
4. Громова АМ, Мітуніна НІ, Мартиненко ВБ, Нестеренко ЛА, Ляховська ТЮ. Роль рольових ігор у вивченні акушерства та гінекології. Медична освіта. 2017; 2:117–9.
5. Калашнікова КА, Старець ОО, Нікітіна НО. Проблеми формування практичних навичок на кафедрі пропедевтики педіатрії в умовах використання кредитно-модульної системи. Медична освіта. 2012; 4:53–5.

References

1. Volosovets OP, Piatnytskyi YuS, Vitenko IS, Melnyk IV, Stetsiuk RA. Udoshkonalennia zasvoiennia praktychnykh navychok i metodyk studentamy ta likariamy-internamy — vazhlyva skladova kadrovoi perebudovy pervynnoi lanky [Improving the acquisition of practical skills and techniques by students and interns-doctors is an important part of staff reorganization of the primary care unit of the Ukrainian population]. Medychna osvita. 2012; 3:5–6. (in Ukrainian).
2. Nakaz MOZ Ukrainy vid 02.04.2014 r. № 236 «Pro zatverdzhennia ta vprovadzhenia medyko-tekhnolohichnykh dokumentiv zi standartyzatsii medychnoi dopomohy pry dysplazii ta raku shyiky matky» [Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 02.04.2014 № 236 "On approval and introduction of medical-technological documents on the standardization of medical care for dysplasia and cervical cancer"] [Internet]. [Cited on 08/20/2018]. Available from: http://old.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20140402_0236.html. (in Ukrainian).
3. Nakaz MOZ Ukrainy vid 15.07.2011 r. № 417 «Pro orhanizatsiiu ambulatornoї akushersko-hinekologichnoi dopomohy v Ukraini» [Order of the Ministry of Health of Ukraine dated July 15, 2011 № 417 "On the organization of ambulatory obstetric and gynecological care in Ukraine"] [Internet]. [Cited on 08/20/2018]. Available: http://old.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110715_417.html. (in Ukrainian).
4. Hromova AM, Mitiukhina NI, Martynenko YB, Nesterenko LA, Liakhovska TYu. Rol rolovykh ihor u vyvchenni akusherstva ta hinekologii [The role of role-playing games in the study of obstetrics and gynecology]. Medychna osvita. 2017; 2:117–9. (in Ukrainian).
5. Kalashnykova KA, Starets OO, Nikitina NO. Problemy formuvannia praktychnykh navychok na kafedri propedevtyky pediatrii v umovakh vykorystannia kredytno-modulnoi systemy [Problems of formation of practical skills at the Department of Propaedeutics of Pediatrics in conditions of use of the credit-module system]. Medychna osvita. 2012; 4:53–5. (in Ukrainian).

Надійшла до редакції 22.08.2018

Рецензент — проф. Юзько О.М.

© В.Д. Воробій, 2018